

1989, 6. března – Sdělení VONS č. 940 „V. Havel a J. Petrová a spol. odsouzení“ o rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 3 odsuzujícím Václava Havla pro trestné činy podněcování a ztěžování výkonu pravomoci veřejného činitele k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a o rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 odsuzujícím Janu Petrovou a Otakara Veverku pro trestné činy výtržnictví a útoku na veřejného činitele k nepodmíněným trestům odnětí svobody, Davida Němce k podmíněnému trestu odnětí svobody a k peněžitému trestu a Janu Sternovou k podmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin výtržnictví a Stanislava Pence, Petra Placáka a Alexandra Vondru pro přečin proti veřejnému pořádku k podmíněným trestům odnětí svobody a k peněžitým trestům a o vyloučení trestní věci Dany Němcové k samostatnému projednání.

Vzhledem k tomu, že o průběhu obou hlavních líčení v těchto trestních věcech bylo mnohé publikováno, přinášíme pouze informaci o rozsudcích.

Dne 21. 2. 1989 byl Obvodním soudem v Praze 3 odsouzen Václav Havel. V hlavním líčení, které vedla samosoudkyně JUDr. Helena Hlavatá, byl uznán vinným podněcováním podle § 164 tr. z. a ztěžováním výkonu pravomoci veřejného činitele podle § 156a tr. z. a odsouzen k 9 měsícům nepodmíněně ve II. NVS.¹ (Viz naše sdělení č. 894, 911.)²

Ve dnech 21. a 22. ledna 1989³ proběhlo u Obvodního soudu v Praze 2 před samosoudcem JUDr. Antonínem Těšíkem hlavní líčení v trestní věci proti Janě Petrové a spol. (Viz naše sdělení č. 894, 910.)⁴ Věc mluvčí Charty 77 Dany Němcové, která je hospitalizována v nemocnici, byla vyloučena k samostatnému projednání. Ostatních sedm obviněných bylo odsouzeno k těmto trestům: Jana Petrová k 9 měsícům nepodmíněně v I. NVS; Ota Veverka k 12 měsícům nepodmíněně ve II. NVS; David Němec k 6 měsícům odnětí svobody s podmíněným odkladem na tři roky a k peněžitému trestu ve výši 4000 Kčs a v případě nedobytnosti

k náhradnímu trestu odnětí svobody v trvání jednoho měsíce; Jana Sternová ke 4 měsícům podmíněně na jeden rok. Všichni čtyři byli uznáni vinnými trestným činem výtržnictví podle § 202/1 tr. z., Jana Petrová a Ota Veverka navíc trestným činem útoku na veřejného činitele podle § 156/2 tr. z. Zbývající tři obžalované, Stanislava Pence, Petra Placáka a Sašu Vondru, soud odsoudil za přečin proti veřejnému pořádku podle § 6a zákona o přečinech a uložil jim tresty v trvání dvou měsíců s podmíněným odkladem na dva roky, navíc pak peněžitě tresty ve výši 2500 Kčs. U všech tří může být peněžitý trest v případě nedobytnosti nahrazen trestem odnětí svobody v trvání jednoho měsíce.⁵

Žádný z rozsudků nenabyl právní moci.

Informace o Chartě 77, r. 12, 1989, č. 5, s. 12.

POZNÁMKY

¹ Samosoudkyně Obvodního soudu pro Prahu 3 JUDr. Helena Hlavatá rozhodla v hlavním líčení konaném 21. 2. 1989 o tom, že V. Havel „je vinen, že

1) v Praze nejméně v době od 9. 1. do 13. 1. 1989 prostřednictvím vysílání zahraničních rozhlasových stanic BBC a Svobodná Evropa pro Československo opakovaně vyzýval a utvrzoval občany Prahy a dalších míst ČSSR k nerespektování rozhodnutí Obvodního národního výboru v Praze 1 ze dne 6. 1. 1989 č. j. OVV-30/89 o zákazu veřejného shromáždění v souvislosti s tzv. vzpomínkovým aktem na J. Palacha dne 15. 1. 1989 na Václavském nám. vydaného v souladu s § 6 z. č. 68/51 Sb. a § 1 písm. b) z. č. 126/68 Sb.,

tedy veřejně podněcoval k hromadnému neplnění důležité povinnosti, uložené podle zákona,

2) v Praze 1 na Václavském náměstí dne 16. 1. 1989 v odpoledních hodinách v době nejméně od 15:25 hod. do 16:35 hod se zúčastnil nepovoleného shromáždění, přičemž se na tomto místě neoprávněně zdržoval i po výzvách zakročujících pořádkových jednotek VB k vyklizení tohoto prostoru, tedy za okolností ohrožujících veřejný pořádek neuposlechl výzvy veřejného činitele k zachování veřejného pořádku a výkon jeho opatření mařil [...]“ Současně usnesením z 21. 2. 1989 zamítla JUDr. Hlavatá Havlovu žádost o propuštění z vazby. Rozsudek a usnesení zamítající žádost V. Havla o propuštění z vazby jsou uloženy in: ObS pro Prahu 3, soudní spis k případu Václava

Havla, spis. zn. 3 T 14/89; rozsudek též in: LP, Sb. VONS, inv. č. 11/8, sign. I/2d, kart. 9.

K průběhu hlavního líčení konaného 21. 2. 1989 u Obvodního soudu pro Prahu 3 viz např. protokol o hlavním líčení a závěrečnou řeč V. Havla uložené in: ObS pro Prahu 3, soudní spis k případu Václava Havla, spis. zn. 3 T 14/89; závěrečná řeč V. Havla též in: LP, Sb. VONS, inv. č. 11/8, sign. II/2, kart. 9; též HAVEL, Václav: *Eseje a jiné texty z let 1970–1989. Dálkový výslech* (Spisy, sv. 4), Praha 1999, s. 1114–1117.

Bratru a švagrové Václava Havla Ivanu a Dagmar Havlovým se podařilo tajně nahrát průběh soudního jednání u Obvodního soudu pro Prahu 3 na magnetofonové pásky. Zkrácený přepis záznamu soudního jednání byl v roce 1989 připraven do tisku v edici Expedice. Jeho vydání se však již vlivem překotných událostí na konci roku 1989 neuskutečnilo, došlo k němu až po dvaceti letech v roce 2009. K prvnímu bodu obžaloby podle tohoto záznamu Havel při hlavním líčení u Obvodního soudu pro Prahu 3 uvedl toto: „V té situaci, když to takhle vypadalo, jsem dostal anonymní dopis, v němž mi neznámý pisatel psal, že se v tutéž dobu, tj. odpoledních hodinách dne 15. ledna na podporu Charty 77 na Václavském náměstí upálí. Považoval jsem ten dopis za hlas jakési skupiny studentů. Uvažoval jsem, co mám dělat, a rozhodl jsem se se svými přáteli, že za prvé ten dopis předám Bezpečnosti a za druhé se pokusím co nejrychleji pomocí sdělovacích prostředků toho neznámého člověka od tohoto úmyslu nějakým způsobem odvrátit. [...] Tak jsem telefonoval Čs. televizi, mluvil jsem s šéfredaktorem televizního zpravodajství panem Macháčkem v tom smyslu, že jsem mu celou věc vysvětlil a ptal se ho, jestli by televize nějakým způsobem byla ochotna vysílat můj apel na dotyčného pisatele, aby ten čin nepáchal. Pan Macháček řekl, že je to velice vážné, vzal si můj telefon a řekl, že mi zavolá zpátky. Jeho telefonu jsem se nedočkal, tak jsem se nakonec rozhodl, že využiji českého vysílání zahraničních rádií, v rychlosti jsem napsal takový krátký apel autorovi toho dopisu, ten jsem telefonicky nadiktoval a opravdu ho potom ty vysílačky vysílaly. Věc vzbudila značnou pozornost veřejnosti, začal se tomu věnovat i náš tisk, dokonce ten dopis, který jsem dostal, byl přetištěn ve Večerní Praze jako faksimilie [sic] a ukázalo se, že takových dopisů došlo víc a různé instituce i jednotlivci se k tomu vyjadřovaly, jak v zahraničních rádiích, tak i v našich sdělovacích prostředcích.“ HAVEL, Václav: *Podněcování a trest. Téměř další hra Václava Havla* (Sešity Knihovny Václava Havla č. 2), Praha 2009, s. 9–10. Publikace obsahuje i edici několika dokumentů vztahujících se k případu, mj. rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 3, zdůvodnění odvolání V. Havla proti rozsudku a odvolání Olgy Havlové a Ivana Havla.

Záznamy zahraničních rozhlasových relací k výročí upálení Jana Palacha i anonymní dopis oznamující upálení viz in: ObS pro Prahu 3, soudní spis k případu Václava Havla, spis. zn. 3 T 14/89. Dále viz např. článek Václava Havla „Hrozivý dopis“ o dopisu údajné skupiny studentů připravených

k upálení u příležitosti smrti Jana Palacha na podporu úsilí o demokratizaci v zemi s citacemi z dopisu in: *Zpravodaj* (Curych) 22, 1989, č. 2, s. 2–3.

Připravovaný proces s V. Havlem a jeho odsouzení vyvolaly velkou odezvu doma i v zahraničí. Českoslovenští občané se obrátili na úřady s celou řadou petic, v nichž požadovali Havlovo osvobození. Informace o těchto peticích viz např. in: *Informace o Chartě 77*, r. 12, 1989, č. 10, s. 18–19. Asi nejznámější se stala petice Iniciativy kulturních pracovníků, kterou podepsalo mnoho oficiálně působících umělců (text petice viz v pozn. č. 2 k dokumentu č. 1197). K reakci na Havlovo uvěznění a odsouzení viz dále např. text „Otevřený dopis Olgy Havlové a Ivana Havla, ženy a bratra Václava Havla, adresovaný všem, kdo projeví zájem o jeho osud“ ze 31. 1. 1989, LP, Sb. VONS, inv. č. 11/8, sign. IV/3, kart. 9; dopis Jaroslava Švestky prezidentovi republiky Gustávu Husákovi z 23. 2. 1989 obsahující informaci o jeho perzekuci, protest proti Havlovi odsouzení a žádost o udělení milosti jeho osobě, tamtéž; dopis slovenského disidenta a zpěváka Ivana Hoffmana z 20. 2. 1989 vězněnému V. Havlovi obsahující vyjádření podpory a zamýšlení nad důvody menší solidarity mezi představiteli slovenské kulturní scény než mezi českými umělci otištěný pod názvem „List Václavovi Havlovi zo Slovenska“ v exilovém časopisu *Naše snahy* 25, 1989, č. 5 (září–říjen), s. 17.

Ze zahraničních ohlasů můžeme např. zmínit petici britských občanů z 8. 2. 1989 adresovanou předsedovi vlády ČSSR Ladislavu Adamcovi obsahující protest proti Havlovi trestnímu stíhání. Sněmovna reprezentantů Kongresu USA vyzvala československého prezidenta Gustáva Husáka 17. 2. 1989 k propuštění V. Havla a dalších zadržených účastníků pietního aktu za Jana Palacha. LP, Sb. VONS, inv. č. 11/8, sign. IV/10, kart. 9.

Dne 17. 2. 1989 se ustavil Výbor pro podání návrhu na udělení Nobelovy ceny míru V. Havlovi v čele s Vlastou Chramostovou, Evou Kantůrkovou, Emanuele Mandlerem a Danou Němcovou. Návrh podpořila řada československých nezávislých iniciativ i organizací v zahraničí. Ve svém dopise členům výboru z 25. 2. 1989 se s ním ztotožnili mluvčí Charty 77 Tomáš Hradílek a Alexandr Vondra (dokument Charty 77 č. 18/89). CÍSAŘOVSKÁ, Blanka – PREČAN, Vilém (eds.): *CHARTA 77: Dokumenty 1977–1989*, sv. 2, Praha 2007, s. 1090. Podporu návrhu na udělení Nobelovy ceny míru V. Havlovi vyjádřili mj. účastníci valného shromáždění maďarského Svazu svobodných demokratů ve svém dopisu Nobelovu výboru v Oslu ze 16. 4. 1989. LP, Sb. VONS, inv. č. 11/8, sign. IV/11, kart. 9. Obdobný dopis adresovala Nobelovu výboru i Polsko-československá solidarita, viz in: *Biuletyn informacyjny*, 1989, č. 14 (duben), s. 12. Podpisové archy k návrhu na udělení Nobelovy ceny míru V. Havlovi a prohlášení o připojení k návrhu viz in: LP, Sb. VONS, inv. č. 11/8, sign. IV/6, kart. 9.

Proti věznění Václava Havla protestovali mj. švédští spisovatelé, k tomu viz článek Josefa Vohryzka „Solidarita s V. Havlem ze Švédska“ in: *Infor-*

mace o Chartě 77, 1989. č. 3, s. 18. Za Havla se postavil i polský PEN-klub a účastníci manifestace v Krakově uspořádané 21. 2. 1989 Konfederací nezávislého Polska na protest proti soudnímu procesu s V. Havlem, viz in: *Informace o Chartě 77*, r. 12, 1989, č. 7, s. 20.

Tajemnice Mezinárodního výboru na podporu Charty 77 France de Nicolaïové se dopisem ze 6. 2. 1989 obrátila na francouzského prezidenta Françoise Mitteranda se žádostí o intervenci v Havlův prospěch. V dalším svém dopisu ze 6. 2. 1989 informovala československého velvyslance v Paříži o připojení výboru k petici kulturních pracovníků požadující osvobození V. Havla a dalších zadržovaných československých občanů. Solidaritu s Havlem projevil ve svém dopisu československým úřadům zástupci souboru vídeňského Burgtheatru. V Amsterdamu 6. 2. 1989 zorganizovala holandská organizace Stichting Informatie over Charta 77 večer na Havlovu podporu a dalších vězněných československých občanů. Tyto dokumenty jsou uloženy in: LP, Sb. VONS, inv. č. 11/8, sign. IV/18, kart. 9. Havlovu případu se věnovala i Amnesty International, k tomu viz např. článek o soudních jednáních s V. Havlem a o případu J. Petrové a spol. in: *Amnesty International Urgent Action*, 23. 2. 1989, a článek „Václav HAVEL. Czecho-slovakia“ in: *Amnesty International*, 24. 2. 1989. Tyto texty jsou uloženy in: LP, Sb. VONS, inv. č. 11/8, sign. IV/25, kart. 9.

Z celé řady textů reflektujících v československých exilových periodikách kauzu V. Havla můžeme uvést např. tyto: článek „Soud nad Václavem Havlem“ a článek „Výzva k založení Mezinárodního výboru pro osvobození V. Havla“ obsahující výzvu tajemníka Italské socialistické strany Bettina Craxiho k založení výboru in: *Listy* 19, 1989, č. 4, s. 4; dopis sovětských intelektuálů z 9. 3. 1989 adresovaný vládě ČSSR a obsahující protest proti věznění V. Havla a žádost o jeho propuštění na svobodu in: *Listy* 19, 1989, č. 2 (duben), s. 8; dopis Čestmíra Čísaře, Jiřího Hájka a Vladimíra Kadlece předsedovi vlády obsahující žádost o propuštění V. Havla a ukončení útoků proti nezávislým iniciativám in: tamtéž, s. 22; článek o protestech francouzských intelektuálů proti Havlovu odsouzení in: tamtéž, s. 22; článek Tomáše Novotného „Konec masopustu“ o protestech proti uvěznění V. Havla a dalších účastníků pietního aktu k uctění památky Jana Palacha in: *Hlasy Čechů a Slováků v Austrálii* 10, 1989, č. 4 (23. 2.), s. 3–5; zpráva „Švýcarští spisovatelé žádají propuštění Václava Havla“ in: *Zpravodaj* (Curych) 22, 1989, č. 2, s. 5; článek „Tragická fraška“ o protestech proti uvěznění V. Havla in: *Zpravodaj* (Curych), 1989, č. 3, s. 2–7; článek „Kulturní pracovníci promluvili“ obsahující prohlášení československých umělců požadující propuštění V. Havla a dalších účastníků pietního aktu k uctění památky Jana Palacha in: *České slovo* 35, 1989, č. 2, s. 1, 2; článek „Soud nad Havlem nebo čs. justici?“ in: *České slovo* 35, 1989, č. 2, s. 1, 3; článek „Po lučinách po skaliskách hučí protesty“ in: *Kulturní klub*, 1989, č. 3, s. 8; článek „Václav Havel znovu ve vězení“ in: *České slovo* 35, 1989, č. 3, s. 1, 2;

článek „Svět stojí za Václavem Havlem“ in: tamtéž, s. 1–2; článek „Světový ohlas Havlova případu“ in: *České slovo* 35, 1989, č. 4, s. 1, 2, 5; článek „Václav Havel na scéně Volkstheateru“ in: *Vídeňské svobodné listy* 44, 1989, č. 11–12 (16. 3.), s. 1; článek „Václav Havel vyznamenán švýcarským PEN Clubem“ o přijetí Havla za člena švýcarského PEN-klubu in: *Americké listy*, 1989, č. 44 (10. 2.), s. 3; článek „Také Poláci protestují“ o sbírání podpisů pod dopis generálnímu tajemníkovi ÚV KSČ Miloši Jakešovi na podporu V. Havla před československým velvyslanectvím ve Varšavě in: *Americké listy*, 1989, č. 48 (10. 3.), s. 1; článek „Dojde k izolaci čsl. režimu?“ o akcích ve světě na podporu V. Havla in: tamtéž, s. 1; článek „Také Kanada protestuje“ in: tamtéž, s. 1; článek „Události v Československu hýbou světem“ in: tamtéž, s. 1; článek „Významný protest z Polska“ o uvedení dvou Havlových her ve Varšavě a přijetí prohlášení účastníků divadelního večera na Havlovu podporu“ in: tamtéž, s. 1; článek „O ‚abnormálním‘ režimu v srdci Evropy“ o podpůrných akcích v Maďarsku na podporu V. Havla a dalších vězňených účastníků pietního aktu k uctění památky Jana Palacha in: *Americké listy*, 1989, č. 49 (17. 3.), s. 1; článek „Jak daleko ještě“ o protestech ve světě proti odsouzení V. Havla a dalších československých aktivistů in: tamtéž, s. 1; článek „Ve Vídni pokračovala solidarita s Václavem Havlem“ in: tamtéž, s. 1; článek „Svet se dívá na Prahu. Mohutné protesty proti väzneniu Václava Havla“ in: *Horizont* 18, 1989, dvojčíslo 2 (březen–duben), s. 2; báseň Karla Kryla „Václav“ o V. Havlovi in: *Kulturní klub*, 1989, č. 4, s. 3; článek Daniela Strože „Povstaňte! (z otomanů a křesel)“, obsahující informaci o reakci československých úřadů na petici kulturních pracovníků za propuštění V. Havla a ostatních uvězněných účastníků pietního aktu k uctění památky Jana Palacha a na další protesty, in: *Obrys* 9, 1989, č. 2 (červen), s. 1–2. Tyto články i další dokumentace k ohlasu väznení Václava Havla jsou shromážděny in: LP, Sb. VONS, inv. č. 11/8, kart. 9.

² Dokumenty č. 898 a 915. K případu Václava Havla viz dále sdělení VONS č. 939, 964, 965 a 1024, dokumenty č. 943, 968, 969 a 1028, a dokument č. 1197.

³ Správně 21. a 22. února 1989.

⁴ Dokumenty č. 898 a 914. K případu Jany Petrové a spol. viz dále sdělení VONS č. 964, 972, 982, 1036 a 1080, dokumenty č. 968, 976, 986, 1040 a 1084.

⁵ K průběhu soudního jednání viz rukopisnou zprávu matky O. Veverky Jany Svobodové, LP, Sb. VONS, inv. č. 11/22, sign. IV/5, kart. 10; též článek „Proces s Janou Petrovou“ in: *Listy* 19, 1989, č. 2 (duben), s. 4.

Případ Jany Petrové a spol. a rozsudek vynesentý samosoudcem Obvodního soudu pro Prahu 2 vyvolal velkou vlnu solidarity doma i v zahraničí, viz např. petici obsahující protest proti rozsudku uloženou včetně podpisových archů in: LP, Sb. VONS, inv. č. 11/2, sign. IV/3, kart. 10, nebo leták obsahující informaci o odsouzení O. Veverky pro účast na pietním aktu

u příležitosti 20. výročí smrti Jana Palacha a Veverkovu fotografii, tamtéž, sign. IV/6, kart. 10. O mezinárodním zájmu a solidaritě svědčí text „In politischer Haft in der ČSSR: Jana Petrová“, obsahující zprávu o případu J. Petrové a spol. a výzvu k zasílání petic za propuštění Petrové z vězení předsedovi Výboru pro lidská práva a humanitární spolupráci prof. Zdeňku Dienstbierovi a předsedovi vlády ČSSR Ladislavu Adamcovi, in: tamtéž, sign. IV/7, kart. 10; dále viz článek „Independent Activists Jailed (Czechoslovakia)“ in: *KNS Newsdesk*, 1989, č. 320 (2. 3.), s. 10–11, uloženo in: LP, Sb. VONS, inv. č. 11/2, sign. IV/8. Případu se věnovala i Amnesty International, viz článek o soudních jednáních s V. Havlem a s J. Petrovou a spol. in: *Amnesty International Urgent Action*, 23. 2. 1989; článek „CSSR. Vaclav Havel. Jana Petrova. Otakar Veverka“ in: *Amnesty International Urgent Action*, 19. 5. 1989; článek „Activists jailed in crackdown“ in: *Amnesty International Newsletter* 19, 1989, č. 5, s. 1; text Amnesty International „Otakar VEVERKA. Czechoslovakia“. LP, Sb. VONS, inv. č. 11/2, sign. IV/9, kart. 10.